

DOCUMENT DE RELATORIA

Aliances Feministes,
els drets de les dones no es toquen

XIX Fòrum Contra les Violències de Gènere
2,3 i 4 de Novembre 2023

Índex

BLOC I

1. Amenaces que violenten els drets de les dones.....pàg 4

- 1.1. Radiografia dels grups antigènere i l'atac contra els drets.....pàg 4
- 1.2. Com violenta l'ofensiva patriarcal al conjunt de la ciutadania diversa?.....pàg 7
- 1.3. Els drets adquirits no necessàriament perduren.....pàg 9
- 1.4. A mode de reflexió.....pàg 10

- Taula d'**Aliances Feministes, els drets de les dones no es toquen**
- Taula d'**Estratègies feministes davant la ultradreta i la manosfera**

BLOC II

2. Anàlisi de la violència masclista en l'àmbit de l'esport, de la violència vicària i dels femicidís.....pàg 13

- 2.1. La tradicional invisibilització de les violències masclistes en l'àmbit de l'esport.....pàg 14
- 2.2. El consentiment en el centre del debat..... pàg 16
- 2.3. La violència vicària: aspectes claus.....pàg 17
- 2.4. La coordinació parental i el SAP (síndrome d'alienació parental)..... pàg 18
- 2.5. Ens maten per ser dones en totes les franges d'edat i en totes les classes socials.....pàg 20
- 2.6. A mode de reflexió..... pàg 22

- Taula d' **Esport i violències masclistes: pas de geganta, pel lliure consentiment, el dret al propi cos i reconèixer una agressió sexual**

- Taula de **Violència vicària i violència de gènere institucional, un laberint per a les mares protectores**

- Taula de **Femicidís: per què succeeixen i qui els comet?**

BLOC III

3. La mirada comunitària en la recuperació de les violències sexuals i l'ecofeminisme com a model de resistència.....pàg 24

- 3.1. La llei del "Només sí és sí".....pàg 25
- 3.2. Una alternativa al punitivisme en l'àmbit judicial.....pàg 26
- 3.3. Els processos de reparació han d'estar alineats amb les necessitats de les dones, que són diverses.....pàg 27
- 3.4. Ecofeminisme comunitari: lluites feministes en defensa de la vida i el territori.....pàg 28
- 3.5. Les zones de sacrifici.....pàg 30
- 3.6. A mode de reflexió.....pàg 31

- Taula de **La mirada comunitària en la recuperació de les violències sexual**

- Taula d' **Ecofeminisme comunitari: lluites feministes en defensa de la vida i el territori**

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

*Aquest document està redactat per la companya Ana Rami, relatora amb perspectiva feminista i la Plataforma Unitària Contra les Violències de Gènere. La narració segueix i respecta les aportacions de les companyes ponents de les diferents taules rodones que van ser recollides per les companyes voluntàries de l'entitat, en el marc del XIX Fòrum Contra les Violències de Gènere els dies 2, 3 i 4 de Novembre del 2023.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

BLOC I

1. Amenaces que violenten els drets de les dones

En el context social i polític actual es fa palès que hi ha amenaces que posen en perill els drets de les dones i de la justícia social. Davant d'aquesta realitat, a continuació es realitza un recull de les idees principals de les taules rodones amb relació a l'anàlisi a escala mundial i local dels discursos i les accions d'odi, antifeministes, racistes, etc. que s'estan articulant, així com de les violències que se'n deriven, per finalment exposar les estratègies feministes per combatre aquesta ofensiva patriarcal.

Les reflexions d'aquest punt corresponen a les taules rodones:

- Aliances Feministes, els drets de les dones no es toquen
 - [Enllaç Primera Part](#)
 - [Enllaç Segona Part](#)
- Estratègies feministes davant la ultradreta i la manosfera
 - [Enllaç](#)

1.1 Radiografia dels grups antigènere i l'atac contra els drets

Es considera que les polítiques i discursos dels grups antigènere de l'extrema dreta, nucli de l'anomenada ofensiva patriarcal, són una estratègia global, transnacional i interseccional que després s'implementa localment als diferents països de tot el món. Tenen el seu origen a la dècada dels noranta del segle passat, en el si de l'Església catòlica coincidint en un moment social i polític en el qual es van adoptar instruments internacionals progressistes en l'àmbit de les Nacions Unides en defensa dels drets de les dones. És important remarcar que l'auge de l'ofensiva patriarcal no és una resposta als avenços i èxits del moviment feminista dels últims anys, com s'ha intentat fer entendre.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Fent ús i desenvolupant el concepte denominat "ideologia de gènere", aquests grups ataquen tota mena de drets, específicament els drets sexuals i reproductius, així com els drets de col·lectius LGTBIQ+, treballadores sexuals, dones racialitzades i persones trans, amb l'objectiu de promocionar el discurs de l'odi en la ciutadania. Són grups finançats amb elevades quantitats de diners per grans institucions privades i públiques a tot el món, i especialment, a l'estat espanyol, se'n pot considerar un verdader laboratori polític (amb la creació de grups d'extrema dreta com Házte Oír, Citizen Go, Political Network of Values o One of Us.).

S'ha de destacar que els seus discursos no es consideren "*antidones*", sinó que s'apropien de la categoria "dona" per defensar que les "dones reals" són les que treballen, tenen fills/es i cuiden de la família.

En aquest sentit, cal fer esment a què una part del moviment feminista que desenvolupa discursos essencialistes en relació amb la categoria dona, comparteix el discurs antigènere amb aquests grups de l'extrema dreta.

Els mitjans de comunicació generals utilitzen en els seus relats discursos d'odi i contribueixen a normalitzar violències i vulneracions de drets humans fent d'altaveu d'ideologies criminals de la ultradreta.

En el context dels partits polítics de la ultradreta, com és el cas de Vox a l'estat espanyol, les polítiques de gènere i antifeministes que han desenvolupat han sigut claus per apropar les seves idees a la societat: els temes centrals de les seves campanyes giren entorn de l'avortament, el qüestionament dels drets LGTBIQ+ i la família com element nuclear, la qual cosa demostra que la ultradreta no és aliena al gènere perquè està immersa en el sistema de poder. Aquestes polítiques funcionen com a connectors entre diferents organitzacions i com a activadors emocionals de la seva militància, augmentant vots i guanyant campanyes polítiques (*Ex: Bolsonaro al Brasil o Trump als Estats Units*).

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

L'agenda antidrets està sostinguda per un projecte polític que té l'objectiu de conformar un nou ordre social, a través d'estratègies com la moralització de la inseguretat (per exemple enfortir fronteres perquè les persones migrants no ens treguin els treballs...) o la constant judicialització de les dones amb l'objectiu de donar un exemple moralitzador i censorador (com per exemple el cas de la ministra d'Igualtat de l'estat espanyol, Irene Montero).

Una de les maneres que aquests grups polítics han alimentat els seus discursos negacionistes de gènere ha estat a través de la *Manosfera*. Aquest fenomen s'entén com un conglomerat d'espais virtuals on apareixen subcultures masculinistes que tenen com a característica la misogínia, l'antifeminisme, i la victimització masculina.

Cal entendre els motius pels quals han guanyat tant de terreny a internet i s'han pol·linitzat en els últims anys per saber com combatre'ls. Actualment, es pot parlar d'una "*manocultura*" donat que ja no és un nínxol petit a internet sinó que és el dia a dia de símbols, imatges, conceptes que es multipliquen de manera expansiva per totes les xarxes socials, sobretot entre la població jove. La seva ràpida extensió es deu a que la seva estructura i el seu format és divertit, informal, light, repetitiu i amb missatges lleugers ("*memes*") i està en connexió amb el context social. Té la capacitat de generar identitat, pertinença i vincles.

A més, les estructures patriarcals i les grans empreses tecnològiques que s'enriqueixen, entre d'altres, de les dades que la ciutadania posa a disposició (dades identificatives i dades sensibles), contribueixen a l'expansió dels missatges de la Manosfera a partir dels anuncis que envien amb l'objectiu de manipular a les masses.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Aquest anàlisi ens porta a destacar un apunt sobre la població jove que consumeix aquest contingut: existeix un excessiu individualisme i una confusió respecte al feminisme i el paper de l'home. Un buit de coneixement científic i una banalització de la violència masclista. El discurs antifeminista masculí que es desenvolupa a la *Manosfera*, busca atendre les necessitats socioafectives dels homes, cobrint un buit emocional. Es busca un coneixement de gènere alternatiu perquè el feminista no els sembla vàlid. Es defensa una autopercepció masculina com a víctima de la pèrdua de drets, espais i privilegis.

1.2 Com violenta l'ofensiva patriarcal al conjunt de la ciutadania diversa?

En un context d'un estat racista i patriarcal que ha naturalitzat les violències contra allò que és diferent del constructe de l'home blanc, cis, amb capacitat i heterosexual, hem de posar atenció a com es dona aquesta violència i a quins col·lectius afecta de manera més específica. Especialment, s'ha de reflexionar sobre com l'atac a les companyes treballadores sexuals i les dones trans per part dels moviments d'ultradreta esdevenen una porta d'entrada perquè l'ofensiva patriarcal arribi al poder i a les institucions. Les dones trans són absolutament violentades en diferents àmbits pel fet de ser dones, vulnerant drets bàsics com el de l'accés a l'educació, al món laboral, a la salut, entre d'altres. A Mèxic, l'esperança de vida d'una dona trans és de trenta-cinc anys. En el context mexicà les dades sobre violències són elevadíssimes, i, així i tot, el govern nega sistemàticament aquesta realitat: les desaparicions, la corrupció i els feminicidis.

El moviment de treballadores sexuals rep violència institucional i violència masclista per part de la societat. En la llei del "*només sí és sí*" aquest col·lectiu ha estat exclòs a causa de considerar que el seu consentiment està viciat sense tenir en compte el seu desig i context.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Des del moviment es treballa per protegir les víctimes de la prostitució forçada i per garantir el dret a una vida digna. *"Ser puta es algo legítimamente dentro del sistema capitalista ya que nadie trabaja por amor al trabajo"*.

En relació amb el moviment TERF (transexclusionary radical feminist) val a dir que hi ha una desinformació generalitzada que limita el subjecte del feminisme i l'agenda feminista, i que les companyes teòriques del feminisme radical no van expressar mai una exclusió de les persones trans dins del moviment.

Per tant, no tota opinió o discurs implica que la persona estigui classificada com a persona TERF, i s'ha de diferenciar els discursos transexcloents, basats en la lògica de la biologia, dels discursos feministes radicals. El moviment TERF expandeix, a partir d'estudis que elabora (qüestionables metodològicament) el mite que totes les persones trans s'hormonen i s'operen, utilitzant discursos essencialistes i biològics. Cal diferenciar aquest moviment dels discursos que transgredeixen els drets perquè poden ser equiparats amb els discursos d'odi.

Quan parlem de diversitat, hem de tenir en compte que les dones no estàndards representen una realitat totalment invisibilitzada en un context capitalista on ser discapacitada resulta molt car. Són excloses de nombrosos espais de participació socials, inclosos els feministes, i reben violències en l'àmbit sanitari, educatiu, de l'habitatge, econòmic, entre d'altres. També hem de fer referència a com encara els drets del col·lectiu LGTBIQ+ són vulnerats i hem de tenir en compte dos aspectes claus en aquesta anàlisi: que la teoria dels drets humans parteix d'un model heterosexual, occidental i masculí i que gran part de l'ofensiva conservadora es focalitza en derogar lleis LGTBIQ+.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

En el cas de les companyes comunicadores feministes que s'exposen diàriament i posen el cos i la cara per defensar drets, es reivindica les violències digitals a les quals estan sotmeses, que actuen amb total impunitat i que són invisibilitzades. Impliquen actes directes i indirectes que van des de la deshumanització pública (amb centenars de vídeos dedicats a això) fins a assetjaments físics, verbals, amenaces, atacs a domicilis, entre d'altres.

L'objectiu encara és el mateix de sempre: callar les veus de les dones feministes visibles: *"Matar a unas cuantas, para callarnos a todas"*. Hi ha marcs normatius per afrontar aquest tipus de violències, però no s'apliquen, a més, les denúncies de violència digitals són lentes i no són eficaces per la manca d'informació i formació per part de les institucions.

1.3 Els drets adquirits no necessàriament perduren

"No olvidéis jamás que bastará una crisis política, económica o religiosa para que los derechos de las mujeres vuelvan a ser cuestionados. Estos derechos nunca se dan por adquiridos, debéis permanecer vigilantes toda vuestra vida". Simone de Beauvoir

El recorregut històric del moviment feminista a Catalunya, evidencia que no tenim les coses guanyades per sempre. A l'estat espanyol i a les autonomies hi ha una negació de la part social i estructural de les violències masclistes sobretot allà on l'extrema dreta ha entrat en el poder. Existeix una contradicció: per una banda, sembla que s'hagi avançat en qüestió de drets i, per altra banda, depèn el lloc on es viu, aquests drets es poden perdre.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

En el cas del dret a l'avortament s'ha avançat molt en alguns països i simultàniament en altres s'ha perdut aquest dret. En el cas de l'estat espanyol, tot i l'existència d'una llei, no s'ha pogut blindar aquest dret com un dret humà (segueix en el Codi Penal en casos que sobrepassen les vint-i-dues setmanes de gestació). Per tant, s'ha de tenir en compte que el marc legal no necessàriament garanteix que els drets es compleixin: depèn de la interpretació de la llei i de l'aplicació per part de les institucions.

Existeixen també altres contradiccions en el cas de països amb governs d'esquerres i amb marcs normatius i lleis progressistes, que tenen caps d'estat amb discursos negacionistes de drets, els quals poden arribar a aprovar lleis que permeten els lloguers dels cossos de les dones per a gestar fills/es, entre altres exemples.

Les entitats feministes de base són una peça fonamental perquè els drets es garanteixin i perdurin, i és per això que els projectes que es duen a terme des de les organitzacions de base tenen una projecció a llarg termini.

No obstant això, és difícil aconseguir recursos i condicions dignes en coherència amb aquesta particularitat. Les entitats estan molt sobrecarregades de feina, dediquen molt de temps a la recerca de subvencions i a la burocràcia i hi ha una crisi de participació ciutadana pel que fa a l'activisme. Aquesta realitat, que és violència institucional, dificulta la creació i el manteniment de xarxes i aliances de suport mutu entre entitats.

Es destaca que la creació de coneixement i la investigació sobre vulneració de drets, com l'arribada dels moviments d'extrema dreta i la seva implicació en la reducció i vulneració de drets, s'està assumint des de les organitzacions feministes amb pocs recursos i poca legitimitat. Ens hem de preguntar per què no existeix investigació sobre l'ofensiva patriarcal a les Universitats de l'estat espanyol.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

1.4 A mode de reflexió

"El feminismo ha venido a cargárselo todo: el sistema patriarcal, capitalista, racista..."

El feminisme té una visió del món concreta i transformadora, no basada exclusivament en la defensa del dret de les dones, sinó que va més enllà, és per això que cal treballar per un projecte feminista anticolonialista i antipatriarcal. Per a poder realitzar accions i polítiques prodrets s'han de generar aliances amb altres moviments socials.

Des del moviment feminista cal fer una revisió crítica i prendre consciència de la violència i totes les seves formes per així poder-la assenyalar i visibilitzar, ja que la violència patriarcal està a tot arreu. També de com a vegades des del mateix moviment es pot exercir aquesta violència, com per exemple exclouent a les veus de dones trans, no estàndards, migrades, gitanes dels diferents espais de participació.

Pel que fa al finançament, és necessari evitar que els grups anti-gènere rebin més finançament públic, ja que aquests diners haurien de destinar-se a promocionar drets i no a finançar la ultradreta. Es requereix un finançament de les organitzacions feministes basat en la confiança, que sigui flexible i permeti dur a terme projectes a llarg termini.

Per generar espais segurs a internet i per fer front a les violències digitals, calen estratègies de defensa digital feministes que posin en el centre les cures i la sobirania tecnològica.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Estratègies com la utilització d'eines de codi obert o la creació de les mateixes infraestructures, en definitiva, la creació d'una "*Femesfera*". Així mateix, es proposa demanar més formació i compromís antifeixista als mitjans de comunicació per generar una contraofensiva als discursos mediàtics.

Per acabar, amb relació a les dones feministes que posen el cos i estan a "primera línia" en la lluita en contra d'aquesta ofensiva, es demana que augmenti la seva protecció així com el reconeixement de la seva tasca. Cal prendre consciència col·lectiva de la responsabilitat que elles estan assumint, especialment les que estan travessades per altres eixos d'opressió.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

BLOC II

2. Anàlisi de la violència masclista en l'àmbit de l'esport, de la violència vicària, i dels feminicidis.

A continuació es plasmen idees claus i rellevants que van sorgir en diferents taules rodones sobre tres aspectes de la violència masclista: el masclisme en el món de l'esport, on arran del moviment "s'ha acabat" la societat ha entès que un petó no consentit és un acte de violència masclista; l'abast de la violència vicària i les conseqüències en les dones i els infants; i les diferents qüestions que abasten els feminicidis, una realitat en la qual cal posar-hi molta més mirada i anàlisi a escala social.

Les reflexions d'aquest punt corresponen a les taules rodones:

- Esport i violències masclistes: pas de geganta, pel lliure consentiment, el dret al propi cos i reconèixer una agressió sexual
 - [Enllaç](#)
- Violència vicària i violència de gènere institucional, un laberint per a les mares protectores
 - [Enllaç](#)
- Feminicidis: per què succeeixen i qui els comet?
 - [Enllaç](#)

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

2.1 La tradicional invisibilització de les violències masclistes en l'àmbit de l'esport

Les violències masclistes en l'àmbit de l'esport estan invisibilitzades i normalitzades, malgrat ser una realitat que es manifesta de diverses maneres: crítiques i insults a dones àrbitres, assetjament a dones que ocupen càrrecs directius, menyspreu al futbol femení i a les jugadores, violència vers les parelles masculines dels jugadors, entre d'altres. Les dades mostren que el 64% de les dones esportistes ha patit algun tipus de violència i que 1 de cada 5 nenes que practica esport ha patit violència sexual. En el cas de la violència sexual s'està aconseguint una mica més d'impacte i de visibilitat a escala social.

El futbol masculí es presenta com un cas paradigmàtic de la concepció androcèntrica, amb juntes directives masculinitzades, un públic poc divers, i amb la legitimació de pràctiques violentes dins i fora del camp de futbol.

El masclisme en l'afició del futbol femení es tradueix en comentaris sexistes cap a les jugadores (també en les xarxes socials) i les dones aficionades, com per exemple: "les dones no haurien de jugar al futbol, és un esport d'homes", "el futbol femení és avorrit, no tenen la força i velocitat que els homes". "Les dones només són conegudes perquè són atractives". Aquests comentaris tenen un impacte en la salut mental de les dones esportistes.

El periodisme esportiu és un àmbit essencialment masclista i sense cap mena de perspectiva de gènere, on ser dona equival a ser violentada de diverses maneres: la pressió estètica, la violència digital o l'assetjament en el lloc de treball són alguns dels exemples.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

La periodista Gemma Herrero ho va deixar de manifest en el seu article que es va fer viral anomenat “¿Cómo íbamos a explicar la situación de las futbolistas si en las redacciones estamos rodeadas de «Rubiales»?”, en què moltes dones es van veure reflectides.

Tota discriminació a l'esport i tota violència a l'esport no deixa de ser violència masclista i assetjament laboral. El 17'3% de les dones que han estat assetjades ha estat en l'espai de treball. Aquesta violència està normalitzada en l'ambient de treball per part de la resta de companys i de les persones directives, produint-se molta infradenúncia per por a les conseqüències laborals per a la persona denunciant.

El cas de Paquita Linares, explicat en primera persona, és el d'una dona directiva que ara com ara encara pateix les conseqüències d'aquesta estructura patriarcal que genera violències:

"Ser mujer y directiva fue todo un reto... llamadas a la puerta a las tres de la mañana, achuchones en los que te tocaban las tetas y el culo, pero de los que no te permitían hacer crítica, menosprecios en las juntas directivas, mientras hablaba yo mis compañeros hacían broma, miraban el móvil, hablaban entre ellos...". Paquita Linares¹

Per tant, la invisibilització d'aquestes formes de violències ha de deixar de ser quelcom natural donat que és una realitat més habitual del que es pensa.

¹ <https://sport.jotdown.es/2023/08/27/como-ibamos-a-explicar-la-situacion-de-las-futbolistas-si-en-las-redacciones-estamos-rodeadas-de-rubiales>

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

2.2 El consentiment en el centre del debat

Actualment, arran del cas de Jenni Hermoso, ha augmentat la sensibilització de la població vers la situació de violència masclista en aquest àmbit, així com la possibilitat de generar referents femenines i una manera diferent de l'hegemònica de practicar l'esport. Aquest fet ha coincidit en un moment social on existeix un debat impulsat pel feminisme sobre el consentiment, que ha tingut un impacte en les legislacions i en la ciutadania. Així doncs, la mediatització del fenomen #shaacabat ha permès que es posi sobre la taula que les violències masclistes en l'àmbit de l'esport no són casos aïllats i ha permès que altres dones perdin la por a expressar i explicar la seva experiència.

En gran mesura, s'ha evidenciat com l'organització col·lectiva és clau per adquirir drets, tal com s'ha fet històricament en el moviment feminista. El gran exercici de sororitat i suport mutu practicat entre les dones futbolistes ha significat un referent per a la lluita feminista. Tot i aquest avenç, val a dir que encara queda molta feina a fer en aquest àmbit sobretot pel que fa al silenci social: *"Sigue habiendo muchos Rubiales en cada federación, en cada club y en cada barrio."*

Així doncs, es considera que cal aprofundir més a escala social sobre el consentiment i encara està pendent saber com es desplegarà la llei del "només sí és sí" perquè sigui garantista de drets.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

2.3 La violència vicària: aspectes claus

El concepte de violència vicària s'aborda com a part de les violències institucionals, donat el seu efecte revictimitzador en un context on el sistema de creences patriarcal estableix diferències entre persones segons diferents eixos de poder. Aquesta violència contra les criatures està especificada en la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

Cadascun dels sistemes implicats en l'acompanyament a l'atenció i abordatge de les violències masclistes i vicàries (psicològic, sanitari, judicial i educatiu) estan travessats per creences patriarcales, una perspectiva adultcèntrica i un model de família concret que és necessari que es revisi.

L'adultcentrisme és aquella mirada centrada en la persona adulta, considerada com a subjecte universal, que implica una relació de poder determinada per la menysvaloració dels coneixements, sabers, accions, afectes i subjectivitats de les persones joves.

Aquesta perspectiva porta implícita una manca de contacte amb la infantesa i una no comprensió de les seves necessitats, relats, llenguatge, comunicació no verbal, entre d'altres, que provoca una lectura errònia de certes expressions que van en detriment dels drets dels infants. Per exemple, es pot arribar a pensar que un infant menteix quan expressa emocions contradictòries, sense tenir en compte que el seu sistema neurològic funciona diferent.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

El significat social de la família, com a quelcom immutable i determinat, que marca comportaments dels seus integrants segons el lloc que ocupen, també influencien les intervencions institucionals, com per exemple, en les vinculacions forçoses.

Les conseqüències d'aquesta violència vicària per les criatures són moltes, essent la més important el dany causat en el vincle maternofilial. La simptomatologia dels seus malestars és molt extensa, així i tot, cal remarcar que les criatures no reben un suport emocional i psicològic digne.

Les conseqüències per les dones també són moltes, afectant la salut emocional i l'autoestima, i generant una sensació de por i d'indefensió constant.

2.4 La coordinació parental i el SAP (síndrome d'alienació parental)

El o la coordinador/a parental (COPA) és una figura que es presenta com una persona auxiliar o col·laboradora dels jutjats amb facultats per resoldre conflictes parentals i determinar noves mesures en les quals es regirà la família. No tenen una formació específica en gènere ni en drets dels infants. No està regulada legalment, per tant, existeix un buit pel que fa als seus drets i deures, així i tot la seva aplicació no és opcional per les mares i a més, els costos econòmics han de ser assumits per la família. Aquesta figura doncs, no vetlla per l'interès superior dels infants i adolescents, i es considera un vehicle per exercir violència contra les dones a través de vinculacions forçoses amb els progenitors, moltes vegades agressors.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Aquestes situacions no són, en cap cas, situacions aïllades, és per això que s'ha presentat una qüestió prejudicial al Tribunal de Justícia de la Unió Europea vers els drets que s'estan infringint amb la figura del COPA (coordinació parental) respecte a la qual s'està esperant resposta.

L'aplicació del fals SAP (síndrome d'alienació parental), les sentències o el fet que en certs informes de professionals es consideri a la dona literalment com una persona amb "preocupació mòrbida", són alguns dels exemples que es posen al llarg de la taula rodona.

Es reforcen els estereotips de gènere culpabilitzadors vers la dona, on aquesta és presentada com un subjecte manipulador i l'infant com algú sense criteri propi. En aquesta configuració, l'home és interpretat com la víctima.

En l'àmbit judicial es continua parlant del SAP tot i estar regulat, la qual cosa demostra que les lleis han canviat, però no la societat: continua estant interioritzat en les persones i continua existint una mirada molt patriarcal dins del sistema judicial.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

2.5 Ens maten per ser dones en totes les franges d'edat i en totes les classes socials

Els feminicidis és la forma extrema de violència contra les dones pel fet de ser dona i es pot parlar de diferents components: el masclisme i la societat patriarcal que els sosté en confluència amb altres factors com el cultural; la misogínia, referida a la venjança per no sotmetre's o perquè altres no ho van fer; la pretensió de poder i control sobre la víctima; o la por a les dones lliures.

Des de *feminicidio.net* s'ha recollit des del 2010 més de 1400 casos dels quals el 88% són feminicidis. És important visibilitzar tota mena de feminicidis, com per exemple els familiars (que representen un 16% d'aquests 1400 casos) i no només els que es donen en el marc de la parella o exparella com s'ha fet fins ara en l'àmbit oficial a causa de la llei de violència de gènere estatal que només abasta aquest tipus de feminicidis íntims. Aquesta és una realitat molt invisibilitzada, una variable que no es contempla a estudis i informes tot i ser la segona causa de feminicidi.

A l'estat espanyol la tendència a la baixa dels feminicidis íntims generada en els últims anys, pot revertir aquest any com ja adverteixen les dades recollides del 2022 (101 casos registrats) i que es publicaran pròximament en l'informe anual. S'ha de tenir en compte que ja s'esperava un repunt després de la pandèmia. *"Estamos en un momento de rearme patriarcal"*.

Les estadístiques són importants perquè han de servir per posar el punt de mira a certes realitats i poder realitzar polítiques públiques de prevenció i atenció adequades. Per exemple, dades com que el desembre del 2022 es van registrar el nombre de casos més elevat des del 2010 o que el 23% dels

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

casos són dones estrangeres (la qual cosa és una sobre representació) han de fer saltar totes les alarmes.

Així i tot, falten dades estadístiques a escala global. No sabem quants feminicidis existeixen al món: l'informe global de la UNODC² du a terme estimacions i tendències, però falten dades comparables. S'estima que existeixen 81.000 assassinats de dones i nenes i que més de la meitat són portats a cap per part de parelles i exparelles. A l'estat espanyol no existeixen dades mínimes oficials com per exemple nombre de dones assassinades per cada 100.000 habitants³, el nombre de dones desaparegudes, el nombre d'intents de feminicidis o feminicidis fallits, o el nombre de feminicidis en el sistema prostitucional (existeixen més de 60 casos en catorze anys).

Tampoc es creuen les dades amb violències sexuals i es calculen els casos com a homicidis sobre les dones i no com a feminicidis, la qual cosa fa que s'invisibilitzin els assassinats pel fet de ser dones. Existeix, doncs, una manca d'anàlisi crítica per part del poder judicial a l'hora de fer servir les dades del registre oficial per generar conclusions vàlides sobre el que no funciona i així poder millorar en matèria de protecció a la víctima. Una de les dades que crida l'atenció és el nombre elevat de denegacions d'ordres d'allunyament, especialment a Catalunya. Ens hem de preguntar per què no interessa fer aquesta revisió i com afecta la violència institucional a les dones quan per exemple se sap que aproximadament el 50% de les dones assassinades havien denunciat.

² <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/femicide>

³ Es calcula que són entre 4 i 4,5 dones per cada 100.000 habitants segons dades de feminicidio.net.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

2.6 A mode de reflexió

Com hem vist, la violència masclista en l'àmbit de l'esport adopta formes diverses i és dirigida tant a jugadores, aficionades, directives, periodistes esportives, entre d'altres. És important la visibilització d'aquest fenomen arran de la mediatització del cas de Jenni Hermoso i cal continuar treballant per a parlar sobre aquestes violències i seguir posant el debat del consentiment al centre. Tot i l'existència de lleis que segueixen aquesta línia, encara falta saber com es duran a terme.

Es considera que la situació que les mares protectores han de patir és violència institucional, que té un impacte sobre la infància i l'adolescència i que s'agreuja amb figures com la de la coordinació parental o l'aplicació de la falsa síndrome d'alienació parental.

L'estat actual dels femicidis en el nostre context, però també a escala mundial, demana que es faci moltes més anàlisis i reflexions així com prevenció, ja que es tracta de la forma més ferotge pel que fa a violència masclista.

En aquest sentit, és molt important aconseguir que les dones puguin arribar als recursos d'atenció i prevenció de les violències masclistes, tenint en compte que no totes ho fan, per exemple aquelles que decideixen no denunciar.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Escoltar-les i poder acompanyar perquè agafin consciència de la situació de risc i també escoltar el que necessita l'entorn familiar i comunitari és fonamental en el procés de reparació. El sistema de salut esdevé un espai fonamental a l'hora de detectar i prevenir perquè la majoria de les dones arriben de manera natural.

A partir del 2008 es va fer palès una disminució de l'impacte de la cultura del terror i de la violació: les reivindicacions com a subjectes de drets i de plaer sexual, deixant al marge la por, la vergonya i la culpa marquen aquest impàs cap a un nou paradigma dins del feminisme.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

BLOC III

3. La mirada comunitària en la recuperació de les violències sexuals i l'ecofeminisme com a model de resistència

A continuació es considera, en primer lloc, fer una anàlisi sobre la llei del "Només si és sí" tan esmentada al llarg de diferents taules rodones per després parlar de la recuperació de les dones supervivents de violències masclistes en clau comunitària i del paper de l'ecofeminisme, en context català i llatinoamericà com a model de resistència.

Les reflexions d'aquest punt corresponen a les taules rodones:

- La mirada comunitària en la recuperació de les violències sexuals
[o Enllaç](#)
- Ecofeminisme comunitari: lluites feministes en defensa de la vida i el territori
[o Enllaç](#)

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

3.1 La llei del "Només sí és sí"

La nova llei orgànica de garantia integral de la llibertat sexual (10/2022) té punts molt positius que signifiquen un avanç i una manera de remoure mentalitats dins del sistema judicial, però també és molt programàtica i no se sap encara com es desenvoluparà i amb quins recursos es comptarà per fer-ho sobretot en l'àmbit de la prevenció i la formació. És positiu que es desvinculi el delicte sexual de la denúncia i que les víctimes de violència sexual s'equiparin a les violències de gènere (tant per parelles o exparelles). A la llei es diu que cal garantir l'atenció integral (social, psicològic, etc.) i desvinculada de la denúncia, però calen recursos per fer-ho possible.

Així doncs, encara no s'ha fet un desplegament total de la llei, amb la qual cosa un dels grans interrogants és saber com s'aterrarà tot el que la llei planifica i programa.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

3.2 Una alternativa al punitivisme en l'àmbit judicial

Tradicionalment en l'àmbit judicial, la manera de tractar les violències sexuals ha estat des del punt de vista punitivista, la qual cosa no soluciona el problema. En el context penal el que prima és la presumpció d'innocència de l'agressor, al qual se'l jutjarà a partir de proves. A la víctima també se la mirarà segons uns paràmetres en els quals encaixar: la idea de la "bona víctima" és aquella que denuncia immediatament, està en un determina estat d'afectació emocional i el seu relat és ampli, persistent i sense contradiccions.

Com se sap, aquest estereotip contrasta amb la realitat de moltes dones que experimenten, després de denunciar, un procés judicial on se les qüestiona, revictimitza i culpabilitza. "Cal dir a la víctima que el procés és molt dur, que se la posarà en qüestió i que no sempre acabarà amb una condemna." El procés penal és revictimitzador en si mateix i cal explicar-ho a les dones perquè puguin prendre les seves decisions. En el context judicial, la dona no és escoltada, més enllà del seu relat sobre què va passar. És per això que calen altres espais on existeixi una escolta activa de la dona, incloent-hi les seves necessitats, emocions i desitjos.

La justícia restaurativa proposa aquest espai d'escolta real i de no judici de qualsevol mena d'emoció que estigui experimentant la víctima. Val a dir que és habitual transitar emocions com la culpa i la vergonya, sobretot en casos d'abús sexual infantil, i cal un espai on aquestes puguin ser acollides, ja que això ja és en si mateix reparador.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Dins de l'espai restauratiu no es busca fer mediació, ni demanar perdó (les víctimes no volen perdonar, generalment, i els victimaris han fet coses que no són perdonables) i tampoc aquest procés priva la justícia penal. Tampoc és una trobada obligatòria entre víctima i victimari, sinó que és voluntari.

Així doncs, la justícia restaurativa proposa un espai de reparació per la víctima on aquesta deixi de ser-ho, i on el victimari escolti el patiment de la víctima i es faci càrrec de la seva responsabilitat. Assumir la responsabilitat no té res a veure amb complir una condemna a la presó perquè implica una transformació interna real, que és molt diferent del càstig imposat des d'una mirada més punitivista.

3.3 Els processos de reparació han d'estar alineats amb les necessitats de les dones, que són diverses

L'educació té el potencial transformador i també pot ser reproductor de les violències masclistes si no posem cura, tenint en compte que no només s'educa als centres educatius. Actualment, s'ha de fer molta feina en aquest àmbit per explicar l'arrel de les violències masclistes.

Les xarxes comunitàries ajuden a trencar el silenci individual, a sentir la pertinença i a compartir els sentirs col·lectius, que són en si mateixos sanadors, quan s'han donat processos de violència masclista. La reparació es dona en un context relacional i en la connexió amb una mateixa i a la vegada amb l'entorn i la resta de persones. Les dones necessiten ser escoltades i validades i l'acompanyament ha d'estar alineat amb el seu ritme, necessitats i decisions.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

A vegades, hi ha molta pressa perquè la persona *"torni a ser qui era abans"*. L'estigma de víctima va en detriment de la possibilitat de canvi i de recuperació de la dona, la col·loca en un lloc de derrota.

Aquesta proposta reparadora no resol en el cas de les dones gitanes, a les quals, el model individualista i homogeni de la xarxa d'atenció de les violències masclistes no els ajuda en el seu procés de recuperació i els hi genera una revictimització, per tant, és contraproduent encoratjar-les a denunciar una agressió sexual perquè el que es trobaran després no les ajudarà.

L'antigitanisme de gènere i l'estigma cap a les dones gitanes que s'arrossega des de fa segles, encara afecta avui en dia i genera por i desconfiança per part de les dones vers les institucions. Les cases d'acollida, per exemple, estan pensades des d'un model occidental i les dones gitanes no se senten acollides perquè no atenen la seva necessitat de comunitat. A més, cal tenir en compte que les dones que arriben a la xarxa d'atenció i a les institucions és perquè han esgotat tots els recursos comunitaris (veïnals, culturals, socials), no els hi ha funcionat.

Existeix una manca d'investigació sobre violència masclista en dones gitanes, entre altres qüestions, perquè és molt difícil trobar testimonis.

Per tant, reparar una situació de violència depèn de trobar suport i una xarxa per recuperar la vida i la capacitat d'agència des de l'autocura i l'autoestima, en coherència amb les necessitats de les dones i tenint en compte les diferents interseccionalitats que la travessen.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

3.4 Ecofeminisme comunitari: Iluites feministes en defensa de la vida i el territori

Les Iluites per la defensa de la terra a Amèrica Llatina no van deslligades de les Iluites per la defensa dels cossos de les dones: "*si no hay alegría para a tierra, no hay alegría para las mujeres*". A la regió de Magdalena, a Colòmbia, la OFP (Organización Femenina Popular de Colombia) creada fa més de cinquanta anys, les dones defensen tres territoris: els seus cossos, violentats en processos de guerra pel fet de ser dones i per formar part d'organitzacions de defensa dels drets humans; les cases de dones, espais físics des d'on es genera identitat política, pertinença al territori, participació i xarxes comunitàries; i l'ambient (o la casa gran), que és el territori on s'habita, el medi ambient profundament violentat per la indústria extractivista i un estil de vida global acumulador. El canvi climàtic té un impacte desigual segons el nivell de vulnerabilitat de les persones. "*tiene el rostro de mujer campesina y popular*". Les dones indígenes han estat especialment violentades en aquests processos, com per exemple en el cas de Guatemala.

L'impacte del patriarcat i el masclisme en les Iluites per la defensa de la terra agreuja les violències cap a les dones. A territori català, la lluita per la defensa dels recursos i drets bàsics (aliança contra la pobresa energètica, dret a l'habitatge...) també és essencialment femenina. Les dones són les que posen els seus cossos per defensar els territoris i els recursos.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

3.5 Les zones de sacrifici

La diversitat natural i els recursos naturals dels territoris els converteix en zones estratègiques per a la implementació de projectes mineroenergètics i l'explotació d'agrocombustibles.

Són les mateixes empreses transnacionals (la majoria dirigides per Florentino Pérez) les que actuen a territoris del nord i del sud global, que s'apropien dels recursos naturals sota lògiques capitalistes, patriarcals, colonialistes i racistes. En el cas del Departament de Barrancabermeja (Colòmbia), neix administrativament com una concessió a una empresa estrangera amb l'interès de donar resposta a una economia primària extractivista en una zona selvàtica summament cobdiciada i valuosa. En el cas del Camp de Tarragona (Catalunya), es concentren una suma important de projectes contaminants (empresa nuclear, complex petroquímic, plaques eòliques i solars...).

S'ha de destacar que existeix una lògica de connivència entre les empreses transnacionals, l'estat i les administracions, on es posa en el centre la concentració de capital i beneficis en detriment de drets bàsics de la ciutadania (aigua, energia, salut...).

Aquesta realitat impacta a la població amb desplaçaments forçosos, conflicte armat, homicidis, massacres i desaparicions. A Colòmbia el conflicte armat s'ha establert en la regió de Magdalena i ha portat més de 120.000 víctimes, afavorint el naixement de grups armats que exerceixen dominacions territorials i violència física i sexual cap a les dones. Les dones defensores d'aquests drets es juguen la vida perquè són perseguides.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org

Les lluites tenen el component de l'acció directa: mobilitzacions com per exemple consultes comunitàries a Guatemala per aturar la construcció d'hidroelèctriques, la lluita contra el *Hardrock café* al Camp de Tarragona que ha creat identitat pròpia o la importància de generar contrainformació a partir de ràdios comunitàries.

3.6 A mode de reflexió

Per a caminar cap a una verdadera reparació de les violències masclistes, cal integrar una mirada interseccional en les propostes d'acompanyament, que inclouen els serveis de la xarxa d'abordatge i atenció pública, les xarxes comunitàries i la justícia restaurativa, posant en el centre l'escolta de les necessitats de les dones.

El feminisme popular o l'ecofeminisme defensa una unió amb altres lluites i l'establiment de xarxes i aliances per fer front al capitalisme salvatge que afecta a tots i totes. A Amèrica Llatina es demana constantment al govern que posi atenció a aquestes problemàtiques i es considera un exercici històric on conflueixen diverses lluites i diverses dones: rurals, indígenes, afro, expatriades, organitzades.

A territori català, en un moment on el feminisme està posant el focus en les diferències (per exemple entre el moviment de dones ramaderes i el moviment especista), s'apel·la a la necessitat d'abraçar les diverses lluites, posant en el centre la idea de redistribució de recursos i decreixement.

Plataforma Unitària Contra Les Violències De Gènere

Via Laietana, 16, 1a planta 08003 Barcelona

M. 627398316

plataforma@violenciadegenere.org

www.violenciadegenere.org